

LOs innspill til Vendepunkt

Dato: 04.05.2026

1) Ny norsk utviklingspolitikk?

LO er enig med regjeringen i at tiden har kommet for å klargjøre målene og prioriteringene for norsk utviklingspolitikk. Norsk utviklingspolitikk har over tid blitt preget av fragmentering, uklare prioriteringer, en rekke dilemmaer og mange til dels motstridende mål.

LO legger til grunn at målet med norsk bistand framover må være å bekjempe fattigdom og ulikhet. Målet om minst 1% av BNI i bistand har betydning for verdens fattige, og bidrar samtidig til å fremme norske interesser og å styrke Norges omdømme internasjonalt i en tid der geopolitikken er spent og alliansebygging krevende men viktig for et lite land som Norge.

En andel av bistandsbudsjettet bør settes av til humanitære formål. Størstedelen av budsjettet bør imidlertid settes av til langsiktig utvikling som kan redusere risiko for humanitære kriser og behov. Utgangspunktet vårt bør være å fremme de områdene som mest sannsynlig vil fremme utvikling, fattigdomsreduksjon og redusere ulikhet.

LO mener at en ny utviklingspolitikk ikke trenger flere sektorprioriteringer, men et klarere fundament. Investeringer i jobbskaping, demokrati og rettigheter har vist seg å fremme bærekraftig utvikling mange steder. Folk trenger anstendige jobber som gir dem levebrød og valgfrihet. De ønsker medbestemmelse over hvordan ressurser fordeles i egne land og arbeidsliv. Og de trenger rettigheter for å fremme egne interesser. Jobbskaping, demokratibyggning og sikring av rettigheter er i høyeste grad relevant i en verden preget av økende ulikhet og undertrykking av demokrati. Prioriteringene for en ny utviklingspolitikk må altså være:

- **Å utvikle et næringsliv som bidrar til jobbskaping og respekterer internasjonale standarder, menneskerettighetene og faglige rettigheter.**
- **Å styrke demokrati internasjonalt.**
- **Å fremme faglige rettigheter, likestilling, menneskerettigheter og folkeretten.**

Norge er en relativt stor bistandsaktør, men bistandsbudsjettet er like fullt relativt lite sammenliknet med de summene langt større land har lagt på bordet tidligere. Det gir stor mening å derfor se om det er områder hvor Norge ikke bare har stort engasjement, men også kompetanse for å få mer ut av hver krone i bistandsbudsjettet.

Norge er et demokratisk samfunn med blant annet et velutviklet og organisert arbeidsliv basert på dialog, forhandlinger og samarbeid mellom partene. Dette har gitt grunnlag for velferdsstaten og vår velstand. Det har også bygd et samfunn med små forskjeller og mye tillit. Den norske utviklingsmodellen gir oss fortrinn og merverdi også når det kommer til å dele kompetanse og erfaringer internasjonalt. Den norske modellen er en undervurdert eksportvare som kan motvirke ulikhet, fattigdom og sårbarhet.

I lys av globale bistandskutt og økende internasjonal ustabilitet må Norge prioritere tiltak som bygger varig utvikling: anstendige og bærekraftige arbeidsplasser samt demokrati i tråd med internasjonale menneskerettigheter og folkeretten.

Jobbskaping, demokrati og rettigheter er grunnlaget for all annen utvikling, og en direkte respons på regjeringens føringer om å knytte utviklingspolitikken til norske interesser og global stabilitet.

2) Konkretisering av ny norsk utviklingspolitikk

LO har utarbeidet innspill til hvordan en mindre fragmentert norsk bistandspolitikken bør orienteres, for å ivareta kjerneoppgavene til norsk bistand; bidra til å bygge en regelbasert og stabil verden; og fremme norske interesser.

a) Jobbskaping og inntektsgenerering

En forutsigbar, trygg og verdig jobb gir folk muligheten til å løfte seg selv ut av fattigdom, planlegge for egen framtid og bidra til samfunnsutvikling. Arbeidstakere som er godt organisert er bedre rustet til å sørge for jevn velstandsøkning. Jobbskaping er en av de mest effektive måtene å bekjempe fattigdom på, og er samtidig en forutsetning for stabilitet og demokratisk utvikling. Norge bør derfor prioritere tiltak som bidrar til jobbskaping og anstendige arbeidsplasser.

For å oppnå dette, er man avhengig av lokale og eksterne investorer. Det er likevel viktig å skille mellom norsk bistand og norsk næringsfremme. I de minst utviklede landene og mest

sårbare kontekstene vil det være vanskelig å mobilisere norsk privat sektor til å gjøre de investeringene som trengs for å oppnå velstandsøkning. Norsk bistand bør utformes på en solidarisk måte, som setter mottakerlands behov først. Behovet for grønn omstilling skaper behov for større investeringer i fornybar energi, noe Norge også med den nye Garantiordningen har tilrettelagt for.

En stor del av verdens fattige jobber i uformell sektor. Dette medfører at skatteinntekter går tapt, og at millioner av mennesker jobber usikkert og uten beskyttelse i loven. Regularisering og formalisering av arbeidsplasser vil styrke arbeidstakeres rettigheter, øke nasjonale skatteinntekter og skape et tryggere investeringsklima. Et regularisert og formalisert arbeidsliv vil også legge grunnlaget for partssamarbeid som sikrer forutsigbar og bærekraftig utvikling.

- Næringsutvikling, jobbskaping og et velorganisert arbeidsliv må bli eksplisitte resultatmål i norsk bistand.
- Norge bør utrede mulighetene for et omfattende program for å fremme formalisering og regularisering av arbeidslivet og arbeidstakeres rettigheter. Et slikt program burde i første omgang rette seg mot mikro og små bedrifter.
- Lokal, norsk og annen utenlandsk privat sektor er viktige partnere i utviklingsarbeidet, og det bør legges til rette for breie partnerskap der dette er mulig.
- Når kvinner får tilgang til trygt og organisert arbeid, øker både inntektsgrunnlaget, likestillingen og den demokratiske deltakelsen. Prioriter unge og kvinner.
- Målrettede tiltak for yrkesfag, lærlingeordninger og entreprenørskap er viktig.
- NORFUND er et verktøy for å utvikle et ansvarlig næringsliv med vekstpotensial. Det bør utredes hvordan NORFUND i større grad kan bidra til næringsutvikling i sårbare land og i de minst utviklede landene.
- Norge bør utvide garantiordningen for fornybar energi, for å stimulere til økt privat investering i klimavennlig jobbskaping.
- Norge bør støtte tiltak i utviklingsland som reduserer fattigdom gjennom omfordeling av eksisterende velstand og redusert kapitalflukt.

Norske investeringer og bistandsmidler må trekke i samme retning som resten av utviklingspolitikken for å få best mulig effekt. Den må bidra til å skape sikre jobber og redusere ulikhet, og må skje på en ansvarlig og rettighetsbasert måte.

b) Demokratibygging

Demokratiet er under press globalt. Det er i Norges interesse at demokratiske institusjoner sikres og fremmes. Demokratiet blir ikke til gjennom vedtak ovenfra eller utenfra. Det må bygges av mennesker der de er. Det såkalte «sivilsamfunnet» inneholder både demokratiske og autoritære krefter og de såkalte «sivilsamfunnsorganisasjonene», både de som fremmer demokrati og de som motarbeider det.

Det er først og fremst medlemsbaserte sivilsamfunnsorganisasjoner som fremmer demokrati. Det er her folk lærer å forme institusjoner og bruke stemmen deres til å gjennomføre konkret endring. For mange, er medlemsdemokratiet i organisasjonslivet deres første møte med et levende demokratisk system. Medlemsbaserte sivilsamfunnsorganisasjoner kan, også i kontekster med et fravær av formelt demokrati på statlig nivå, demonstrere for folk verdien av demokratisk organisering og fungere som talerør for de som sitter langt fra formell makt. Det er nettopp av slike grunner at ledere med autoritære tendenser ofte først undertrykker det organiserte sivilsamfunnet.

Erfaring fra Norge og en rekke samarbeidsland viser at partssamarbeid er et av de mest effektive verktøyene for å skape stabilitet, redusere konflikter og legge grunnlaget for bærekraftig utvikling. Når arbeidstakere, arbeidsgivere og myndigheter samarbeider om omstilling, arbeidsvilkår og økonomiske reformer, øker tilliten i samfunnet og risikoen for sosial uro reduseres. Erfaringer de nordiske landenes samfunns- og arbeidslivsmodeller viser at partssamarbeid har vært avgjørende for utformingen av effektive politiske tiltak og for å fremme sosial tillit og demokrati. Her har Norge unik kompetanse som med fordel kan brukes enda mer i en ny bistandspolitisk satsing.

- Norge bør prioritere de grunnleggende demokratiske rettighetene: ytrings, organisasjons, forhandlings og forsamlingsfrihetene.
- Det medlemsbaserte sivilsamfunnet bør prioriteres over profesjonaliserte NGOer i arbeidet for å fremme demokrati.
- Norge bør prioritere støtte til medlemsbaserte organisasjoner som arbeider for demokrati, likestilling og arbeidstakers rettigheter.
- Norge bør styrke støtten til trepartssamarbeid, arbeidslivsinstitusjoner og partssamarbeid.

- Norge bør støtte organisasjoner som fremmer kvinners politiske representasjon og økonomiske og sosiale rettigheter.

c) Rettighetsarbeid

LO mener at den rettighetsbaserte tilnærmingen i utviklingspolitikken bør styrkes, med tydeligere prioritering av arbeidstakerrettigheter, retten til demokratisk deltakelse, likestilling og kvinners rettigheter samt folkeretten. Dette er områder som avgjør om utviklingsinnsats skaper varige resultater. Det er også områder der Norge har et sterkt renommé og har lang erfaring.

Presset mot demokratiet på verdensbasis har en tett forbindelse til presset mot fundamentale menneskerettigheter. Mange land strammer inn på ytringsfriheten, retten til å organisere seg og uavhengige fagforeninger.

Likestillingsarbeidet vil være viktig i bistanden. Kvinner er overrepresenterte blant verdens fattigste, og er blant de mest utsatte i sårbare kontekster. Vold og trakassering er et av de største hindrene for at kvinner deltar i arbeidslivet. Forskning viser at de samfunnsøkonomiske kostnadene for vold mot kvinner og barn er langt høyere enn de totale samfunnskostnadene av terror, krig og drap til sammen, samtidig som under 1 prosent av global ODA går til tiltak mot interpersonell vold.

Folkeretten utfordres som vårt felles rettighetsbaserte vern mot tvang og makt internasjonalt. Autoritære regimer og systemer er den største trusselen mot folkeretten, men også demokratiske land og norske allierte har nedprioritert denne for å nå sikkerhetspolitiske mål. Dette er en alvorlig utvikling, som truer Norges interesse i en regelbasert verdensorden, som hindrer fremveksten av flere sårbare kontekster og reverserer arbeidet mot fattigdom.

- Norge bør institusjoner som ivaretar folkeretten og kartlegging av folkerettsbrudd, bl.a. ICC, ICJ og FNs kartleggingsarbeid av private selskapers involvering i folkerettsbrudd.
- Norge bør prioritere arbeid mot diskriminering og vold i arbeidslivet,
- Norsk utviklingspolitikk bør bygge på sentrale internasjonale standarder for arbeidstaker- og menneskerettigheter.
- Norge bør styrke oppfølgingen av nyere arbeidslivsstandarder, særlig ILO-konvensjon C190 om vold og trakassering i arbeidslivet, som er sentral for likestilling, trygghet og

reell deltakelse i arbeidslivet. Dette er områder der rettighetsarbeid gir direkte og dokumenterbare utviklingseffekter.

- Norge bør støtte ILOs normative arbeid.
- Norge bør bidra til fagbevegelsens kapasitet til å forhandle frem bestemmelser i kollektive avtaler som fremmer omfordeling og sikrer arbeidstakers rettigheter.
- Norge bør opprette tiltak i Norge som beskytter menneskerettighetsforkjempere og forfulgte fagforeningsledere.
- Når Norge bruker bistandsmidler til å støtte næringsliv og investeringer, må det være et tydelig krav om respekt for FNs og OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv.
- Norge bør opprettholde de ressursene og kompetansen som finnes i norske menneskerettighets- og sivilsamfunnsorganisasjoner.

3) Konklusjon

Økende ulikhet er mange steder en kilde til sosial uro, polarisering, undergraving av tillit og forvitringen av institusjoner. Omfordeling reduserer ulikhet, fattigdom og styrker demokratiet. En ny retning for norsk bistandspolitikk gir oss mulighet til å orientere politikken i en solidarisk retning som sikrer våre interesser og folks rettigheter.

Norge har, som langsiktig og pålitelig giver, betydelig evne til å sette en agenda som fremmer vekst, stabilitet og rettferdighet. Dette er avgjørende i en tid der verden fragmenteres og enighet om et felles regelverk, selveste folkeretten og menneskerettighetene, undergraves og trekkes i tvil.

Når bistandsmidlene skal fordeles, er den beste måten å spisse innsatsen på, ikke å fordele støtte i færre land eller til færre sektorer. Det viktigste Norge kan gjøre, er å styrke innsatsen der den trengs mest – til de tiltakene som best motvirker ulikhet.

Gode relasjoner med det globale sør vil være viktig i en tid med økende stormaktsrivalisering og globale spenninger. En politikk som baserer seg på en solidarisk tilnærming til mottakerland, og fremmer vekst, demokrati og rettigheter er ikke bare et verdispørsmål, men en norsk kjerneinteresse.

Får vi til dette, vil vi bli en foretrukket partner for å løse globale problem. Løsningene på de store globale utfordringene; klima, helse og migrasjon, ligger i samfunn der alle har en stemme og der tillit bygges gjennom dialog, små forskjeller og forutsigbarhet.

LO mener at norske erfaringer demonstrerer klart at det er her medlemsstyrte og uavhengige sivilsamfunnsorganisasjoner spiller en helt sentral rolle. Det er disse som kan bygge tillit og partssamarbeid som sikrer vekst, fordeler gevinsten, og gir folk tro på en fremtid de selv bygger.